

Nota van toelichting

Inhoudsopgave

I Algemeen	2
1. Inleiding.....	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Reikwijdte en delegatiegrondslagen van de wettelijke regeling	3
1.3 Leeswijzer.....	3
2. Verhouding afdeling 13.6 (kostenverhaal) en afdeling 13.7 (financiële bijdragen voor ontwikkelingen van een gebied)	3
2.1 Afdwingbare financiële bijdrage in relatie tot kostenverhaal op grond van de PPT-criteria	4
2.2 Vrijwillig contracteren over financiële bijdragen op grond van artikel 13.22 van de Omgevingswet	5
2.3 Verhouding overeenkomsten en beschikking bestuursrechtelijke geldschuld afdwingbare bijdrage	5
3. Toepassing en afbakening.....	6
3.1. Bouwactiviteiten	6
3.2. Functionele samenhang en relatie met omgevingsvisie en programma	6
3.3. Niet anderszins verzekerd.....	6
3.4. Beperking hoogte bijdrage.....	7
4. Categorieën van ontwikkelingen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving..	7
5. Uitvoering.....	8
5.1 Het omgevingsplan	8
5.1.1 Aanwijzen concrete ontwikkelingen en bijdragen.....	8
5.1.2. Publieke verantwoording en facultatieve eindafrekening.....	9
5.2 Belasting van gemeentelijke grondexploitatie	10
5.3 Provinciale instructieregels.....	10
6. Evaluatie, effecten, invoering en overgangsrecht.....	11
6.1 Evaluatie.....	11
6.2 Gevolgen voor informatievoorziening en de verwerking van persoonsgegevens.....	11
6.3 Financiële effecten.....	12
6.4 Gevolgen rechtspraak	12
6.5 Invoering en overgangsrecht	12
6.6 De inbreng van externe partijen bij de totstandkoming van de regeling	13
II Artikelsgewijze toelichting	14

I Algemeen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Als gevolg van het amendement Ronnes c.s. is het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet uitgebreid met twee artikelen in afdeling 13.7 van de Omgevingswet.¹ De betrokken artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet maken het mogelijk om in een omgevingsplan te bepalen dat een financiële bijdrage wordt verlangd voor ontwikkelingen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving (hierna: regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen). De indieners van het amendement hebben beoogd dat gemeenten financiële bijdragen kunnen vragen voor ontwikkelingen als kwalitatieve verbeteringen van landschap, natuur, water of de stikstofbalans, de aanleg of aanpassingen van infrastructuur en daartoe benodigde voorzieningen, de realisatie van sociale woningbouw buiten het plangebied en het slopen van opstallen in geval van bijvoorbeeld een krimpoppave. De artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet bieden de mogelijkheid om financiële bijdragen voor deze ontwikkelingen af te dwingen via het omgevingsplan, voor zover sprake is van een functionele samenhang tussen de bouwactiviteiten en de ontwikkeling, en de ontwikkeling valt onder de bij dit besluit aangewezen categorieën van ontwikkelingen (zie hoofdstuk 4 van deze nota van toelichting).

De bevoegdheid voor het verhalen van een financiële bijdrage voorziet in een nieuw instrument omdat financiële bijdragen hiermee kunnen worden afgedwongen, in tegenstelling tot de mogelijkheid om op vrijwillige basis over financiële bijdragen te contracteren. Deze laatste mogelijkheid was al bij de eerste nota van wijziging² onderdeel gemaakt van het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet en is een voortzetting van de mogelijkheid die artikel 6.24 van de Wet ruimtelijke ordening (Wro) bood. De artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet vullen deze mogelijkheid dus aan met een bevoegdheid om de financiële bijdrage publiekrechtelijk af te dwingen.

De regeling verschilt van de regeling kostenverhaal in afdeling 13.6 van de Omgevingswet. De regeling kostenverhaal heeft betrekking op het verhalen van de kosten voor het bouw- en woonrijp maken van kostenverhaalsgebieden die nodig zijn om de toegestane activiteiten in die gebieden te realiseren. De regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen is in meer algemene zin gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het gaat bij laatstgenoemde regeling om een financiële bijdrage, niet om de gehele bekostiging van de met dit besluit aangewezen categorieën van ontwikkelingen als zodanig.

De gemeenteraad heeft de bevoegdheid om in het omgevingsplan een regeling op te nemen voor het verhalen van een financiële bijdrage. Met deze bevoegdheid is beoogd om van initiatiefnemers van bouwactiviteiten een redelijke bijdrage te kunnen vragen voor kosten die het bevoegd gezag moet maken omdat ze noodzakelijk zijn voor verbetering van de kwaliteit van de fysieke omgeving. De keuze om regels over het verhalen van financiële bijdragen op te nemen hangt ook af van de marktomstandigheden en de woningbouwprognoses. De regering verwacht dat gemeenten en provincies behoedzaam gebruik maken van de regeling.

Het omgevingsplan moet de ontwikkeling waarvoor een financiële bijdrage wordt gevraagd concretiseren. In de toelichting van het omgevingsplan moet een onderbouwing worden gegeven van de functionele samenhang tussen de bouwactiviteit en de ontwikkeling. De onderbouwing van de functionele samenhang kan gebaseerd worden op een omgevingsvisie of programma. De financiële bijdrage kan alleen daadwerkelijk geïnd worden als de initiatiefnemer van de bouwactiviteit geen overeenkomst over het kostenverhaal heeft gesloten met de gemeente. De

---

¹ Kamerstukken II 2019/20, 35133, nr. 34.

² Kamerstukken II 2018/19, 35133, nr. 5.

inning vindt plaats via de beschikking bestuursrechtelijke geldschuld waarmee ook de verschuldigde bijdrage voor het kostenverhaal wordt opgelegd.

1.2 Reikwijdte en delegatiegrondslagen van de wettelijke regeling

De regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen in afdeling 13.7 van de Omgevingswet is beperkt tot bouwactiviteiten waarvoor verplicht kosten moeten worden verhaald (bijvoorbeeld de bouw van woningen en kantoren). Daarnaast bevat deze regeling een aantal afbakeningen.

Uit artikel 13.23, eerste lid, van de Omgevingswet volgt dat financiële bijdragen alleen van initiatiefnemers kunnen worden verlangd voor ontwikkelingen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving die een functionele samenhang hebben met de bouwactiviteit van de initiatiefnemer als bedoeld in artikel 8.13 van het Omgevingsbesluit. Ook moeten de waardevermeerdering of de opbrengsten op de locatie waar de bouwactiviteit wordt verricht toelaten dat, in aanvulling op het kostenverhaal als gevolg van die activiteit, een financiële bijdrage wordt gevraagd. De criteria daarvoor zijn opgenomen in artikel 13.23, derde lid, van de Omgevingswet.

De artikelen 13.23 en 13.24 bevatten drie delegatiegrondslagen voor het nader uitwerken en begrenzen van de regeling. In dit besluit wordt de delegatiegrondslag in artikel 13.23, eerste lid, van de Omgevingswet, uitgewerkt. Dat betekent dat bij dit besluit alleen categorieën van ontwikkelingen worden aangewezen waarvoor de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen kan worden ingezet.

De twee delegatiegrondslagen in artikel 13.23, vierde lid, van de Omgevingswet – het stellen van regels over de maximale hoogte van de financiële bijdragen per activiteit en de eindafrekening van die bijdragen – worden met dit besluit niet uitgewerkt. De toelichting bij het amendement geeft aan dat daar pas gebruik van zou moeten worden gemaakt als na evaluatie blijkt dat in de praktijk onredelijk hoge financiële bijdragen worden opgelegd. De regering volgt die lijn.

1.3 Leeswijzer

In deze nota van toelichting wordt naast de aanwijzing van categorieën van ontwikkelingen ook nader ingegaan op de werking van de artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet. Hoofdstuk 2 beschrijft de verhouding met artikel 13.22 van de Omgevingswet, waarin is geregeld dat overheden en initiatiefnemers vrijwillig kunnen contracteren over financiële bijdragen aan de ontwikkeling van een gebied. In datzelfde hoofdstuk wordt ook de verhouding tussen de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen en de regeling kostenverhaal in afdeling 13.6 van de Omgevingswet toegelicht. In hoofdstuk 3 van deze nota van toelichting wordt ingegaan op de toepassing en afbakening van de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen. Onder andere wordt hierbij ingegaan op het vereiste van functionele samenhang. In hoofdstuk 4 wordt een toelichting gegeven op de categorieën ontwikkelingen die in dit besluit worden aangewezen. Hoofdstuk 5 gaat in op vragen die aan de uitvoering van de regeling zijn gerelateerd, waaronder de rol van het omgevingsplan, de rol van provincies en de publieke verantwoording. Tot slot gaat deze nota van toelichting in hoofdstuk 6 in op het overgangsrecht, de informatievoorziening en effecten van de regeling alsmede overleg dat met partijen is gevoerd.

2. Verhouding afdeling 13.6 (kostenverhaal) en afdeling 13.7 (financiële bijdragen voor ontwikkelingen van een gebied)

In de praktijk gaat de toepassing van zowel afdeling 13.6 (kostenverhaal) als afdeling 13.7 (financiële bijdragen voor ontwikkelingen van een gebied) van de Omgevingswet over het verhalen van kosten die de overheid maakt bij de ontwikkeling van gebieden.

Afdeling 13.6 van de Omgevingswet bevat regels over kostenverhaal. Kostenverhaal is verplicht als een bestuursorgaan aangewezen bouwactiviteiten toelaat, als gevolg daarvan kosten maakt ter realisering van die activiteiten en die kosten voldoen aan de criteria van profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid (hierna: de PPT-criteria). Aan die verplichting om kosten te verhalen kan zowel worden voldaan door het maken van contractuele afspraken als door het verhalen van die kosten op grond van het omgevingsplan via de beschikking bestuursrechtelijke geldschuld.

Afdeling 13.7 van de Omgevingswet gaat over financiële bijdragen voor ontwikkelingen van gebieden. De inzet hiervan is facultatief. Artikel 13.22 van de Omgevingswet geeft de mogelijkheid om op vrijwillige basis te contracteren over financiële bijdragen. De artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet bieden de mogelijkheid om financiële bijdragen af te dwingen door regels daarover op te nemen in het omgevingsplan.³ In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verhouding tussen kostenverhaal en financiële bijdragen voor ontwikkelingen van gebieden.

2.1 Afdwingbare financiële bijdrage in relatie tot kostenverhaal op grond van de PPT-criteria

Net als het geval is voor kostenverhaal, heeft het naar de mening van de regering de voorkeur als overheid en initiatiefnemers privaatrechtelijk afspraken maken over de financiële bijdrage. Afspraken over financiële bijdragen kunnen onderdeel zijn van de onderhandelingen die voorafgaan aan het sluiten van een overeenkomst over kostenverhaal. Als met de initiatiefnemer een overeenkomst is gesloten over het kostenverhaal op grond van artikel 13.13 van de Omgevingswet, zoals ingevoegd door het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet, van de regeling kostenverhaal (afdeling 13.6), kan een financiële bijdrage niet alsnog via een beschikking bestuursrechtelijke geldschuld worden verhaald.⁴ Zoals hiervoor is weergegeven⁵, moet de regeling kostenverhaal (afdeling 13.6) worden onderscheiden van de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen (afdeling 13.7). De regeling kostenverhaal is er om kosten te verhalen die de overheid maakt om activiteiten in een gebied te realiseren, zoals het bouw- en woonrijp maken van een gebied. De regeling kostenverhaal bepaalt in artikel 13.11 van de Omgevingswet dat kostenverhaal verplicht is. De regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen is gericht op het leveren van een financiële bijdrage voor het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. De gemeente kan ervoor kiezen om zo'n regeling in het omgevingsplan op te nemen. In zoverre is de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen voor de overheid facultatief.

De regering ontleent aan dit onderscheid de opvatting dat de regeling kostenverhaal (afdeling 13.6) voorgaat op de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen (afdeling 13.7). Deze voorrang blijkt ook uit de wetssystematiek van hoofdstuk 13, waar de verplicht toe te passen regeling kostenverhaal het vertrekpunt vormt van de regeling voor het verhalen van geldbedragen voor de ontwikkeling van gebieden. Met de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen kunnen daarom geen bijdragen worden verhaald voor publieke voorzieningen die voldoen aan de PPT-criteria in artikel 13.11 van de Omgevingswet. In dat geval moeten de kosten op grond van de regeling kostenverhaal in afdeling 13.6 verhaald worden.⁶

Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Als een initiatiefnemer via het kostenverhaal al geheel of gedeeltelijk aan een voorziening moet bijdragen, kan hij niet gedwongen worden om voor dezelfde voorziening ook een financiële bijdrage te betalen. Hierbij kan gedacht worden aan de verbreding

---

³ De omgevingsvisie of het programma kunnen geen grondslag bevatten voor het verhalen van financiële bijdragen. In deze instrumenten kan wel een onderbouwing van de functionele samenhang worden vastgelegd.

⁴ Artikel 13.24, aanhef en onder a, van de Omgevingswet.

⁵ Zie paragraaf 1.2 en de inleiding van paragraaf 2.

⁶ Artikel 13.24, onder d, van de Omgevingswet.

van een bestaande verkeersweg die nodig is voor de bereikbaarheid van een nieuwe woonwijk. Als de kosten die de overheid hiervoor maakt op basis van de PPT-criteria gedeeltelijk op de nieuwe woonwijk kunnen worden verhaald, kan het resterende deel dat niet via de PPT-criteria kan worden toegerekend niet ook nog worden verhaald door daarvoor financiële bijdragen te vragen.

2.2 Vrijwillig contracteren over financiële bijdragen op grond van artikel 13.22 van de Omgevingswet

Artikel 13.22 van de Omgevingswet biedt de mogelijkheid om op vrijwillige basis te contracteren over financiële bijdragen voor ontwikkelingen van een gebied. Dit artikel is bij eerste nota van wijziging aan het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet toegevoegd.⁷ Hiermee wordt de huidige praktijk op basis van artikel 6.24 van de Wet ruimtelijke ordening gecontinueerd. In artikel 8.20 van het Omgevingsbesluit, zoals ingevoegd door het voorgenomen Aanvullingsbesluit grondeigendom Omgevingswet, zijn limitatief de activiteiten aangewezen waarover financiële bijdragen kunnen worden overeengekomen.

In het algemeen deel van de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet is opgenomen dat 'toestemming voor het verrichten van activiteiten in de fysieke leefomgeving niet te koop is' (betaalplanologie). Het creëren van (bouw)mogelijkheden door een bestuursorgaan mag niet afhankelijk worden gesteld van de vraag of er door de betrokken aanvrager een financiële bijdrage wordt betaald. De regering wijst er in dit verband op dat de besluitvorming en afweging van verzoeken om medewerking te verlenen aan nieuwe bouwactiviteiten, telkens moeten plaatsvinden op grond van overwegingen die gaan over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Zij verwacht dat met de mogelijkheid om een financiële bijdrage af te kunnen dwingen, minder aanleiding ontstaat voor zogenoemde betaalplanologie. Om een financiële bijdrage af te kunnen dwingen, hoeft immers een dreigende weigering om mee te werken aan een voorgenomen initiatief niet in stelling te worden gebracht. Mogelijk dat de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen kan bijdragen aan een versnelling van de besluitvorming omdat gemeenten niet meer hoeven af te wachten op de uitkomsten van lange, ingewikkelde onderhandelingstrajecten met initiatiefnemers.

2.3 Verhouding overeenkomsten en beschikking bestuursrechtelijke geldschuld afdwingbare bijdrage

De gemeente kan alleen publiekrechtelijk een financiële bijdrage innen door de bijdrage op te nemen in een kostenverhaalsbeschikking. Dit betekent dat het publiekrechtelijk verhalen van financiële bijdragen alleen aan de orde is als ook het kostenverhaal publiekrechtelijk is geregeld (in het omgevingsplan, het projectbesluit of de door de gemeente verleende omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit). Naar de opvatting van de regering kan de financiële bijdrage alleen opgelegd worden als er een kostenverhaalsbeschikking wordt gegeven.⁸ Als bijvoorbeeld een initiatiefnemer en een overheid (anterieur of posterieur) afspraken gemaakt hebben over kostenverhaal, worden de kosten privaatrechtelijk geïnd. De overheid kan dan niet alsnog via een zelfstandige beschikking een financiële bijdrage op grond van het omgevingsplan afdwingen.⁹ Het afdwingen van een financiële bijdrage is ook niet mogelijk als na het sluiten van de overeenkomst een regeling voor het verhalen van publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen in het omgevingsplan wordt opgenomen. Deze systematiek brengt met zich dat initiatiefnemers aan een gesloten overeenkomst zekerheid kunnen ontnemen over het verschuldigde totaal aan kosten en financiële bijdragen.

Er is een theoretische mogelijkheid dat partijen geen (anterieure of posterieure) afspraken maken over kostenverhaal – er is dan publiekrechtelijk kostenverhaal – maar dat partijen wel met elkaar

⁷ Kamerstukken II 2019/20, 35133, nr. 5.

⁸ Artikel 13.24, aanhef en onder a, van de Omgevingswet.

⁹ Artikel 13.24, aanhef, van de Omgevingswet.

contracteren over een financiële bijdrage op grond van artikel 13.22 van de Omgevingswet. In dat geval wordt de kostenverhaalsbijdrage opgelegd via de kostenverhaalsbeschikking. Een financiële bijdrage waarover een overeenkomst op basis van artikel 13.22 van de Omgevingswet is gesloten, kan bij die beschikking niet (nog eens) geïnd worden.¹⁰ Die financiële bijdrage geldt dan als anderszins verzekerd.¹¹

3. Toepassing en afbakening

3.1. Bouwactiviteiten

Financiële bijdragen kunnen alleen verlangd worden bij aangewezen bouwactiviteiten. Dit zijn dezelfde bouwactiviteiten als die waarvoor kostenverhaal verplicht is gesteld en die via het voorgenomen Aanvullingsbesluit grondeigendom Omgevingswet zijn aangewezen in artikel 8.13 van het Omgevingsbesluit.

Het gaat hier om bouwactiviteiten voor het realiseren van gebouwen zoals woningen en kantoren. Op initiatiefnemers van andere activiteiten, bijvoorbeeld de aanleg van infrastructuur, kunnen geen financiële bijdragen verhaald worden op grond van artikel 13.23 van de Omgevingswet. De verwijzing in artikel 13.23 naar artikel 13.11 van de Omgevingswet houdt tevens in dat geen financiële bijdragen afgedwongen kunnen worden voor bestaande, reeds toegelaten activiteiten.

3.2. Functionele samenhang en relatie met omgevingsvisie en programma

Tussen de bouwactiviteit van een initiatiefnemer en de ontwikkeling waarvoor een financiële bijdrage verhaald wordt, moet een functionele samenhang bestaan (artikel 13.23, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet). Het gaat daarmee om ontwikkelingen die niet direct noodzakelijk zijn voor het realiseren of verrichten van een bouwactiviteit, maar die daarmee samenhangen. In de meeste gevallen zal deze samenhang bestaan op een hoger schaalniveau. Gedacht kan worden aan ontwikkelingen die op (boven)gemeentelijke schaal voorzien in of bijdragen aan een aantrekkelijker woon- en leefklimaat, of vestigings- en ondernemingsklimaat. De eindgebruiker van een initiatief zal in de uitleg die de regering aan het criterium 'functionele samenhang' geeft, zelf tot op zekere hoogte voordeel moeten hebben bij de ontwikkeling waarvoor de bijdrage wordt verlangd. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan de herinrichting van een stadspark. Een nieuwe (inbreidings-)locatie heeft belang bij de herinrichting van het stadspark, als daarmee die locatie aantrekkelijker wordt om te wonen.

3.3. Niet anderszins verzekerd

Op grond van de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen in de Omgevingswet, mag de bijdrage niet worden verhaald als de gehele bekostiging van de ontwikkelingen anderszins verzekerd is (artikel 13.23, eerste lid, onder b, van de Omgevingswet). Als een ontwikkeling op andere wijze bekostigd wordt, mag het instrument dus niet ingezet worden. Denk bijvoorbeeld aan kostenverhaal, heffingen, belastingen of verbruikersbijdragen. In de toelichting van de artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet is dit gemotiveerd met het feit dat er niet meer kosten verhaald mogen worden dan er gemaakt worden.

---

¹⁰ Artikel 13.24, aanhef en onder c, van de Omgevingswet.

¹¹ Van een anderszins verzekerde bijdrage is geen sprake als de overeenkomst specifiek voorziet in een financiële bijdrage die onder artikel 13.23 van de Omgevingswet niet kan worden verhaald. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als er afspraken in de overeenkomst zijn gemaakt over ontwikkelingen die niet in dit besluit zijn aangewezen.

3.4. Beperking hoogte bijdrage

De financiële bijdrage mag niet hoger zijn dan de opbrengsten van de gronden of waardevermeerdering van de locatie die is ontstaan als gevolg van de nieuwe toegedeelde functie die bouwactiviteiten mogelijk maakt.¹² Omdat toepassing van de regeling kostenverhaal wettelijk verplicht is gesteld, gaat het hier om datgene wat overblijft nadat het kostenverhaal is toegepast. Dat volgt met zoveel woorden uit artikel 13.23, derde lid, van de Omgevingswet. Op grond van artikel 13.24 van de Omgevingswet wordt de financiële bijdrage verhaald op grond van de beschikking als bedoeld in artikel 13.18 van de Omgevingswet.

Een financiële bijdrage als bedoeld in artikel 13.23 van de Omgevingswet wordt vastgesteld bij de kostenverhaalsbeschikking als bedoeld in artikel 13.18, eerste lid, van de Omgevingswet.¹³ Op grond van deze kostenverhaalsbeschikking is snel inzichtelijk welke financiële ruimte er nog is om de in het omgevingsplan opgenomen financiële bijdrage te verhalen. Immers, voor het vaststellen van die beschikking is het al verplicht om de waardevermeerdering of grondopbrengsten en de kostenverhaalsbijdrage uit te rekenen. Het verschil tussen de waardevermeerdering en de kostenverhaalsbijdrage respectievelijk de grondopbrengsten en de kostenverhaalsbijdrage is de resterende waardevermeerdering respectievelijk opbrengst die een initiatiefnemer nog heeft. De regering ontleent aan 13.23, derde lid, van de Omgevingswet dat uit het uitgangspunt van de regeling kostenverhaal volgt dat de op grond van het omgevingsplan te verhalen bijdragen – dat wil zeggen de financiële bijdrage en de kostenverhaalsbijdrage – niet hoger kan zijn dan de grondopbrengsten of waardevermeerdering van de grond.

Per geval zal beoordeeld moeten worden wat gelet op de (markt)omstandigheden een redelijke financiële bijdrage is. Die motivering zal opgenomen moeten worden in de toelichting bij het omgevingsplan. Het is derhalve niet zo dat het voldoen aan artikel 13.23, derde lid, van de Omgevingswet per definitie een redelijke bijdrage oplevert.

Bij algemene maatregel van bestuur kan de maximale hoogte van de financiële bijdrage verder beperkt worden op grond van artikel 13.24, vierde lid, onder a, van de Omgevingswet. Die delegatiegrondslag wordt met dit besluit niet uitgewerkt (zie hierna paragraaf 5.4 'evaluatie').

4. Categorieën van ontwikkelingen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving

Dit hoofdstuk bevat een toelichting op de categorieën ontwikkelingen die bij dit besluit worden aangewezen.

Bij het aanwijzen van categorieën van ontwikkelingen in dit besluit zijn de concrete voorbeelden die in de toelichting bij de artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet worden genoemd als uitgangspunt genomen. Uit de overleggen die zijn gevoerd (met onder meer VNG en IPO) is gebleken dat deze ontwikkelingen aansluiten bij de ontwikkelingen waarvoor in de bestaande praktijk vrijwillige financiële bijdragen overeen worden gekomen. Ook eerder uitgevoerd onderzoek bevestigt dat er onder de Wet ruimtelijke ordening met name financiële bijdragen worden gevraagd voor deze ontwikkelingen.¹⁴

Voor een systematisch consequente aanwijzing van categorieën ontwikkelingen die voldoen aan het wettelijk vereiste van verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, is het belangrijk om onderscheid te maken tussen ontwikkelingen en de maatregelen die nodig zijn om die ontwikkelingen te realiseren. In de voorbeelden in de toelichting bij artikelen 13.23 en 13.24

---

¹² Artikel 13.23, derde lid, van de Omgevingswet.

¹³ Artikel 13.24, aanhef en onder a, van de Omgevingswet.

¹⁴ BVH Ruimte, Vervolgonderzoek bovenplanse kosten en bijdrage ruimtelijke ontwikkelingen, 2014, www.omgevingswetportaal.nl.

van de Omgevingswet worden zowel ontwikkelingen als maatregelen genoemd. Een voorbeeld is het slopen van woningen en stallen zoals genoemd in de toelichting bij die artikelen. Dat is geen ontwikkeling en bovendien op zichzelf staand ook niet altijd een verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Het kan wel een maatregel zijn in het kader van stedelijke herstructurering respectievelijk wijziging van de inrichting van het landelijk gebied. In het kader van die ontwikkelingen leidt sloop dan tot een verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Die maatregelen staan derhalve in het teken van een ontwikkeling, zoals de wijziging van de inrichting van het landelijk gebied ter verbetering van landschappelijke waarden, de aanleg van een samenhangend verkeers- en vervoersnetwerk of het realiseren van een samenhangende groenstructuur van parken. Die beoogde ontwikkelingen en de maatregelen die daar in ieder geval onder vallen zijn in dit besluit opgenomen. In de artikelsgewijze toelichting worden die categorieën van ontwikkelingen nader toegelicht.

5. Uitvoering

5.1 Het omgevingsplan

5.1.1 Aanwijzen concrete ontwikkelingen en bijdragen

In het omgevingsplan wordt vastgelegd welke activiteiten aan welke concrete ontwikkelingen moeten bijdragen (artikel 13.23, tweede lid, van de Omgevingswet). Bij het aanwijzen van deze ontwikkelingen in het omgevingsplan is het – gelet op het uitvoeringsgerichte karakter van het omgevingsplan – van belang dat ook de te treffen maatregelen concreet worden opgenomen alsmede een locatie-specifieke concretisering en onderbouwing daarvan wordt gegeven. Tegen het besluit tot vaststelling of wijziging van het omgevingsplan waarmee deze regels worden ingevoegd, staat rechtsbescherming open.

Voor het aanwijzen van concrete ontwikkelingen is het van belang dat uit de motivering van het omgevingsplan blijkt wat de functionele samenhang is tussen de aangewezen bouwactiviteiten en de concrete ontwikkeling. Die motivering kan op grond van artikel 13.23, vijfde lid, van de Omgevingswet mede gestoeld zijn op een omgevingsvisie of programma waarin voor de betreffende locatie waar de aangewezen bouwactiviteiten kunnen worden verricht, de functionele samenhang is onderbouwd.

In het omgevingsplan wordt bij het aanwijzen van concrete ontwikkelingen waarvoor financiële bijdragen worden verlangd ook de hoogte van de financiële bijdragen vastgelegd die door middel van de beschikking als bedoeld in artikel 13.18 van de Omgevingswet verhaald worden. Deze bijdragen kunnen verschillen per bouwactiviteit. Zo kan rekening worden gehouden met de financiële draagkracht van degene die een bouwactiviteit verricht. Een vrije sector-woning kan meer bijdragen dan een sociale huurwoning. Vanzelfsprekend geldt dat die bijdrage niet hoger mag zijn de netto-grondopbrengsten of netto-waardevermeerdering, zoals beschreven in paragraaf 3.4 van deze nota van toelichting.

Uit de toelichting op de artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet is af te leiden dat er geen onredelijk hoge bijdragen behoren te worden opgelegd. Naar de opvatting van de regering kan hieraan uitvoering gegeven worden door het leggen van een relatie met het proportionaliteitsbeginsel. De kosten van ontwikkelingen waar in beginsel meer inwoners of bedrijven in een gemeente belang bij hebben, moeten niet alleen uit de financiële bijdragen op grond van artikel 13.23 van de Omgevingswet worden betaald, maar naar verhouding moeten de bestaande woningen en bedrijfspanden ook meebetalen uit de algemene dienst van de gemeente of bijvoorbeeld via subsidies. Het gaat immers om financiële bijdragen aan ontwikkelingen zonder dat sprake is van algehele bekostiging van die ontwikkelingen vanuit initiatiefnemers. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Als een ontwikkelaar die 100 woningen realiseert een financiële bijdrage betaalt voor een ontwikkeling waarvan ook 900 bestaande woningen en bedrijfspanden profiteren, dan zou een gemeente bijvoorbeeld als financiële bijdrage 10% van de kosten voor die

ontwikkeling kunnen verhalen. Deze notie dient naar de opvatting van de regering meegenomen te worden bij het vaststellen van de regels over de hoogte van de financiële bijdrage in het omgevingsplan.

5.1.2. Publieke verantwoording en facultatieve eindafrekening

Publieke verantwoording

In het omgevingsplan moeten ook regels opgenomen worden over de publieke verantwoording over de besteding van geïnde financiële bijdragen (artikel 13.23, tweede lid, van de Omgevingswet). Het gaat immers om geormerkte bedragen die alleen aan de in het omgevingsplan genoemde ontwikkelingen mogen worden besteed. Het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (hierna: BBV) is hierop van toepassing.

De publieke verantwoording van de besteding van de financiële bijdragen kan in samenhang met de jaarstukken plaatsvinden en volgt dan de normale begrotingscyclus op basis van het BBV. De gemeente kan echter ook verslag doen in het Meerjarenprogramma gebiedsontwikkeling of in een afzonderlijke rapportage. De wijze waarop concreet uitvoering wordt gegeven aan de verantwoording moet vastgelegd worden in het omgevingsplan.

Het verslag van de besteding van de financiële bijdragen zal in elk geval de volgende gegevens bevatten:

- de uitgaven per ontwikkeling in de verslagperiode en de daaraan voorafgaande jaren,
- de inkomsten uit financiële bijdragen in de verslagperiode en de daaraan voorafgaande jaren, en
- de inkomsten uit opbrengsten van gemeentelijke grondexploitaties in de verslagperiode en de daaraan voorafgaande jaren.

In de toelichting bij het periodiek verslag zal ook op de voortgang van de ontwikkelingen en de nog te besteden bedragen worden ingegaan.

De publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen zullen op soortgelijke wijze in de jaarstukken van de gemeente worden verwerkt als de bijdragen aan het kostenverhaal op basis van het omgevingsplan. De verslagleggingsmethodiek die de Commissie BBV voor het faciliterende grondbeleid heeft ontwikkeld, zal ook op de publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen van toepassing zijn.¹⁵ Jaarlijks zal ten behoeve van het opstellen van de balans in beeld worden gebracht:

- het bedrag van de publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen dat door de gemeente is ontvangen, maar nog niet aan ontwikkelingen is besteed, en
- het bedrag van de bestedingen aan ontwikkelingen dat uit nog te ontvangen financiële bijdragen zal worden bekostigd.

Indien de gemeente inkomsten uit grondexploitaties heeft gereserveerd voor uitgaven aan ontwikkelingen, dan zullen ook die op de balans worden vermeld.

Eindafrekening

Op grond van de algemene regels als bedoeld in hoofdstuk 2 van de Omgevingswet kunnen ook regels over een eindafrekening worden opgenomen bij het verhalen van financiële bijdragen via het omgevingsplan. In tegenstelling tot de regeling kostenverhaal in afdeling 13.6 van de Omgevingswet is voor het toepassen van artikel 13.23 van de Omgevingswet zo'n regeling voor de eindafrekening niet verplicht. Vanwege de relatie met het BBV kan het verstandig zijn om daarover wel regels op te nemen. De publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen die door de gemeente zijn geïnd, behoren tot de verplichtingen van de gemeente en niet tot de bezittingen.

---

¹⁵ De Commissie BBV is voornemens in het komende jaar een nieuwe, geactualiseerde versie van de notitie grondbeleid te presenteren. Daarin zullen alle wijzigingen aan de orde komen die nodig zijn in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Deze bijdragen zijn geormerkt voor bepaalde ontwikkelingen. Eventueel teveel betaalde bedragen zullen daarom achteraf worden verrekend.

Voor de bouwactiviteiten worden op grond van de regeling kostenverhaal al regels over de eindafrekening opgenomen in het omgevingsplan. Hierbij kan worden aangesloten. Zo kan de balans voor het desbetreffende gebied integraal opgemaakt worden. Het ontbreken van een regeling voor een eindafrekening kan aanleiding zijn voor belanghebbenden om een wijziging van het omgevingsplan op dit punt aan te vechten bij de rechter. Ook kan door een initiatiefnemer die reeds zijn bijdrage heeft betaald binnen een redelijke termijn een verzoek gedaan worden bij het bestuursorgaan voor een eindafrekening. Het besluit op dit verzoek kan ook aanhangig worden gemaakt bij de rechter.

5.2 Belasting van gemeentelijke grondexploitatie

In de toelichting bij het amendement is aangegeven dat het de bedoeling is dat gemeenten die publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen vragen, de eigen gemeentelijke grondexploitaties naar evenredigheid belasten. Het gaat er dan allereerst om te bepalen welke grondexploitaties zullen worden belast. Daarvoor is de functionele samenhang bepalend. Uitgaande van de eis van een functionele samenhang, gaat het om gebieden die op een zelfde wijze samenhangen met de ontwikkeling als de kostenverhaalsgebieden waarbinnen die publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen worden opgelegd voor die ontwikkeling. Vervolgens zal naar de opvatting van de regering moeten worden bepaald hoe kosten naar evenredigheid worden verdeeld. Dat hangt af van de waardevermeerdering van de grond. Als het gaat om bouwactiviteiten waarbij de waarde van de grond in gelijke mate stijgt bij die bouwactiviteiten, dan acht de regering het redelijk dat die bouwactiviteiten een gelijke bijdrage betalen.

5.3 Provinciale instructieregels

De provincie kan op grond van artikel 13.13 van de Omgevingswet overeenkomsten sluiten over kostenverhaal. Op grond van artikel 13.22 van de Omgevingswet kan de provincie ook overeenkomsten sluiten over financiële bijdragen voor ontwikkelingen van een gebied. Gedeputeerde staten kunnen per beschikking op grond van artikel 13.18 van de Omgevingswet kosten verhalen voor zover bij de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit voorschriften of bij het projectbesluit regels of voorschriften over kostenverhaal zijn gesteld.

Uit artikel 13.23 van de Omgevingswet volgt dat de grondslag voor het verhalen van financiële bijdragen wordt opgenomen in het omgevingsplan. In de toelichting op het amendement is weergegeven dat de financiële bijdragen worden aangewezen in het omgevingsplan en – met het oog op een gestroomlijnde besluitvorming – worden verhaald via de kostenverhaalsbeschikking. Hieraan ontleent de regering dat het de bedoeling is dat initiatiefnemers wat betreft publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen met één loket te maken krijgen.

Het is volgens de regering op grond van artikel 13.24, onder b, van de Omgevingswet niet mogelijk om een financiële bijdrage te verhalen op grond van een provinciaal projectbesluit. Een dergelijke financiële bijdrage kan ook niet opgenomen worden in een omgevingsvergunning die door gedeputeerde staten wordt verleend, omdat een financiële bijdrage alleen kan worden afgedwongen van initiatiefnemers van bouwactiviteiten die op grond van het omgevingsplan mogelijk worden gemaakt.

De provincie kan wel instructieregels stellen (en in een concreet geval instructies geven) over financiële bijdragen, als die regels betrekking hebben op het evenwichtig toedelen van functies aan locaties en als dit gelet op subsidiariteitsbeginsel gerechtvaardigd is. Deze instructieregels kunnen ook gaan over bepalingen in het omgevingsplan die voorzien in het verhalen van financiële

bijdragen. In dat geval is het de gemeente die zorg daagt voor de inning van de financiële bijdrage via de kostenverhaalsbeschikking.

6. Evaluatie, effecten, invoering en overgangsrecht, totstandkoming

6.1 Evaluatie

De werking van dit besluit wordt vijf jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet geëvalueerd door de minister. Daartoe wordt verkend hoe een nulmeting plaats kan vinden en wordt jaarlijks bijgehouden hoe vaak van de regeling gebruik wordt gemaakt. In dat kader wordt ook gezien hoe deze nieuwe regeling zich verhoudt tot de regeling kostenverhaal (afdeling 13.6) en de mogelijkheid om te contracteren over financiële bijdragen (artikel 13.22 van de Omgevingswet).¹⁶ In ieder geval wordt dan nader ingegaan op de verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving van gebieden, de gevolgen voor de snelheid van gebiedsontwikkelingsprocessen en de rechtszekerheid. Als de evaluatie aanleiding geeft om de financiële bijdrage verdergaand te maximaliseren op grond van artikel 13.23, vierde lid, onder a, van de Omgevingswet, zoals opgenomen in de toelichting bij artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet, dan wordt dat in overweging genomen.

Hardheidsclausule

Tijdens de parlementaire behandeling van het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet is ook gesproken over een hardheidsclausule in het kader van de aanwijzing van categorieën van ontwikkelingen.¹⁷ De achtergrond daarvan is dat er altijd onvoorziene omstandigheden aanwezig kunnen zijn, die nopen tot het afdwingen van een financiële bijdrage op grond van het omgevingsplan voor een ontwikkeling die niet als zodanig is aangewezen in het onderhavige besluit. De artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet bevatten geen hardheidsclausule en ook geen delegatiegrondslag om een hardheidsclausule op te nemen. Bovendien acht de regering in dit geval zo'n hardheidsclausule in strijd met de rechtszekerheid van partijen. Als uit de evaluatie blijkt dat de aangewezen categorieën van ontwikkelingen te beperkt zijn, dan kan overwogen worden om de lijst met aangewezen categorieën van ontwikkelingen uit te breiden.

6.2 Gevolgen voor informatievoorziening en de verwerking van persoonsgegevens

De Omgevingswet voorziet in een digitaal stelsel van informatievoorziening over de fysieke leefomgeving, het Digitaal Stelsel Omgevingswet (hierna: DSO). Er is een landelijke voorziening die onder meer voorziet in de elektronische ontsluiting van informatie. In artikel 20.26 van de Omgevingswet is een grondslag opgenomen op basis waarvan bij algemene maatregel van bestuur informatie kan worden aangewezen die beschikbaar wordt gesteld voor elektronische ontsluiting via de landelijke voorziening. Het DSO wordt stapsgewijs ontwikkeld. Dat geldt ook voor de set van besluiten en rechtsfiguren die via de landelijke voorziening DSO worden ontsloten. Bij inwerkingtreding wordt (informatie uit) de omgevingsvisie, de omgevingsverordening, de waterschapsverordening, het omgevingsplan en de Omgevingsregeling via de landelijke voorziening DSO ontsloten. Dat betekent dat ook regels over financiële bijdragen die in het omgevingsplan worden opgenomen of als instructieregels in de omgevingsverordening worden opgenomen, ontsloten worden via de landelijke voorziening DSO. Voor wat betreft de verwerking van persoonsgegevens is het regime van toepassing zoals opgenomen in het Omgevingsbesluit via het Invoeringsbesluit Omgevingswet op grond van afdeling 2.5.3 van de Omgevingswet.

---

¹⁶ Kamerstukken I 2019 – 2020, 35 133, nr. 22.

¹⁷ Kamerstukken I 2019 – 2020, 35 133, nr. 22.

6.3 Financiële effecten

De regeling publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen in de artikelen 13.23 en 13.24 van de Omgevingswet heeft een financieel effect op de initiatiefnemers van de in het Omgevingsbesluit via het voorgenomen Aanvullingsbesluit grondeigendom Omgevingswet aangewezen bouwactiviteiten (bijvoorbeeld het bouwen van woningen en kantoren). Het financiële effect van beide artikelen betreft geen regeldruk maar het gaat om zogenoemde 'financiële kosten' voor initiatiefnemers. Wanneer gemeenten ertoe over gaan de bedoelde bijdrage te verlangen, vormt deze een extra opbrengst voor gemeenten en een extra last voor initiatiefnemers. De mogelijke omvang van de effecten wordt ingekaderd door de in de beide artikelen opgenomen voorwaarden. Zo worden categorieën aangewezen waarvoor via het omgevingsplan financiële bijdragen van initiatiefnemers publiekrechtelijk kunnen worden afgedwongen. Hierbij wordt aangesloten bij de bestaande praktijk waar voor dezelfde categorieën nu ook vrijwillig bijdragen voor gevraagd worden. In veel gevallen komen gemeente en initiatiefnemer tot een afspraak daarover. In die gevallen kan de publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdrage niet opgelegd worden op grond van artikel 13.24 van de Omgevingswet, wat niet wegneemt dat het bestaan van de mogelijkheid tot een publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdrage effect heeft op de afspraken die gemeenten met initiatiefnemers kan overeenkomen (een zogeheten reflexwerking). Daarnaast heeft deze regeling alleen effect op zogeheten winstlocaties. Dat zijn locaties waar er meer opbrengsten zijn dan kosten. Artikel 13.23 van de Omgevingswet voegt daaraan toe dat een financiële bijdrage enkel gevraagd mag worden als een initiatiefnemer nog opbrengst over heeft nadat de kostenverhaalsbijdrage daarvan is afgetrokken.

6.4 Gevolgen rechtspraak

De regering verwacht als gevolg van dit besluit geen substantiële wijzigingen in het aantal zaken daarvan ten opzichte van de eerdere werklastberekening voor het totale stelsel. 95% van de kosten op grond van artikel 13.11 Omgevingswet zal contractueel verhaald worden. Verwacht wordt dat in de gevallen waarbij een gemeente naast kostenverhaal ook om een financiële bijdrage vraagt, gemeenten en initiatiefnemers in deze contracten afspraken maken over het betalen van een financiële bijdrage. Deze werkwijze sluit aan bij de bestaande praktijk.

Net als het geval is bij kostenverhaal, is het mogelijk dat als gevolg van de vereenvoudigingen die met kostenverhaal doorgevoerd worden, het percentage van 95% kan afnemen, waardoor in meer dan 5% van de gevallen de financiële bijdrage publiekrechtelijk wordt verhaald. De reden hiervan is dat het door die vereenvoudigingen aantrekkelijker wordt om die kosten op grond van het omgevingsplan te verhalen. Daarbij moet echter worden bedacht dat het al dan niet sluiten van een (anterieure) overeenkomst van veel meer omstandigheden afhankelijk is dan alleen de huidige complexiteit van het kostenverhaal. Bovendien is het verlangen van een publiekrechtelijke financiële bijdrage een bevoegdheid die gemotiveerd moet worden toegepast, en geen verplichting zoals bij kostenverhaal. Niet iedere gemeente zal van de bevoegdheid gebruik gaan maken, zo wordt verwacht. De verwachting is daarom dat regeling tot een kleine stijging van het aantal zaken leidt, maar de regeling zal geen substantieel effect opleveren ten opzichte van de eerdere werklastberekening.

6.5 Invoering en overgangsrecht

De implementatie van dit besluit is een onderdeel van het brede implementatietraject van de stelselherziening van het omgevingsrecht. Aangesloten wordt bij het specifieke onderdeel van het implementatieprogramma dat is ontwikkeld voor het wetsvoorstel Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet. Onder andere wordt gedacht aan het opstellen van een handreiking voor het werken met financiële bijdragen.

Er is geen overgangsrecht nodig voor het kunnen invoeren van de regeling voor publiekrechtelijk afdwingbare financiële bijdragen in afdeling 13.7 van de Omgevingswet.

6.6 De inbreng van externe partijen bij de totstandkoming van de regeling

Deze paragraaf wordt opgenomen na de internetconsultatie.

CONCEPT

II Artikelsgewijze toelichting

Artikel I (nieuw artikel Omgevingsbesluit)

Dit artikel voorziet in de toevoeging van een nieuw artikel 8.21 aan het Omgevingsbesluit. Hiermee worden de categorieën ontwikkelingen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving, bedoeld in artikel 13.23 van de Omgevingswet, aangewezen. Hiermee wordt het mogelijk om voor ontwikkelingen in de aangewezen categorieën in een omgevingsplan te bepalen dat een financiële bijdrage wordt verhaald.

Onder a

Bij de wijziging van de inrichting van het landelijk gebied gaat het om ontwikkelingen waarbij maatregelen worden getroffen voor het verbeteren van de structuur van de landbouw en de kwaliteit van landschappen. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld het herstel van bijzondere provinciale landschappen door verschillende combinaties aan maatregelen op het gebied van bijvoorbeeld waterbeheer en landinrichting.

Onder b

Financiële bijdragen kunnen worden opgelegd voor maatregelen in de fysieke leefomgeving in het kader van de aanleg of wijziging van natuurgebieden of het herstel van plant- en diersoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen. Gedacht kan worden aan maatregelen in bijvoorbeeld het Natuurnetwerk Nederland, maar ook in Natura 2000-gebieden of andere gebieden met belangrijke natuurwaarden. In veel gevallen is de provincie voor het beheer en bescherming van die gebieden het bevoegd gezag. Ook op gemeentelijk niveau kunnen er inspanningen worden verricht ter verbetering van de natuur, bijvoorbeeld door de aanleg van bijenlandschappen met voldoende voedsel- en nestelgelegenheden. Ook kan gedacht worden aan de aanleg van gevarieerd groen voor een rijk dieren- en insectenleven.

Onder c

Voor ontwikkelingen die in deze categorie vallen kunnen verplichte bijdragen worden gevraagd. Het gaat dan om aanleg van infrastructuur en openbaar vervoersnetwerken die bijdragen aan het verbeteren van de bereikbaarheid en het woon- en leefklimaat in het kostenverhaalsgebied.

Onder d

Het beleid van provincies en gemeenten is er in het algemeen op gericht om samenhang aan te brengen tussen recreatievoorzieningen. Daartoe wordt in omgevingsvisies of omgevingsplannen een groenstructuur opgenomen. In de groenstructuur zijn de gebieden, waaronder parken, opgenomen waar groen of groene recreatie voorop staan. Dit moet bijdragen aan een gevarieerd aanbod van voorzieningen. Daarnaast wordt samenhang aangebracht door recreatievoorzieningen onderling te verbinden via fiets- en wandelpaden. De verplichte financiële bijdragen kunnen worden gebruikt voor het aanpassen van bestaande voorzieningen en de aanleg van nieuwe voorzieningen die onderdeel uitmaken van de regionale of gemeentelijke groenstructuur.

Onder e

Steden en dorpen willen aantrekkelijk zijn om in te wonen. Een evenwichtige samenstelling van de woningvoorraad in de gemeente is belangrijk voor het woon- en leefklimaat in de fysieke leefomgeving. Het aanbod aan en de variatie van woningen in verschillende prijsklassen is daarvoor belangrijk, opdat de woningvoorraad aansluit bij uiteenlopende woonwensen en de bestedingsruimte van inwoners.

In een woonvisie worden in veel gevallen streefpercentages opgenomen voor het aantal woningen voor sociale huur, middeninkomens en vrije sector om voldoende beschikbaarheid van die woningen te realiseren. Die percentages kunnen in het omgevingsplan worden vastgelegd. Niet in alle te ontwikkelen gebieden zijn die percentages te realiseren. Dat speelt met name bij sociale huurwoningen. Dat heeft er onder andere mee te maken dat sociale woningbouw een stempel drukt op de betaalbaarheid van de gebiedsontwikkeling en de te realiseren kwaliteit van de openbare ruimte. Om een dergelijke ontwikkeling toch mogelijk te maken met behoud van kwaliteit van de openbare ruimte, kan gekozen worden om op die locatie minder sociale woningen te realiseren. De voorgestelde categorie maakt het mogelijk om van ontwikkelende partijen van vrije sectorwoningen in gebieden waar minder sociale woningen worden gerealiseerd dan het streefpercentage, een financiële bijdrage te vragen waarmee in andere gebieden meer sociale woningen gerealiseerd kunnen worden dan het streefpercentage voorschrijft. Zo kan het opnemen van deze categorie bijdragen aan het bereiken van een goede woonruimteverdeling en een kwalitatief hoogwaardig woon- en leefklimaat.

Onder f

Het doel van stedelijke herstructurering is het woon- en leefklimaat in oude wijken of gebieden met leegstandsproblemen te verbeteren, bijvoorbeeld door het slopen van woningen, het aanpassen van wegen en het aanleggen van openbaar vervoervoorzieningen. Als instrument om herstructurering te realiseren kan een programma gebruikt worden, als opvolger van het herstructureringsplan. Voor de motivering van de financiële bijdrage kan dan naar dit programma verwezen worden. Hiermee beoogt de aanwijzing van deze categorie de ontstane uitvoeringspraktijk te versterken.